

Sacks beszédét így zárta: „Az eurót stabilizálni egy dolog, meggyógyítani a kultúrát, ami körülveszi ezt, az másik. Egy olyan világban, ahol az anyagi értékek jelentenek mindent, a lelkiek pedig semmit, nincsenek stabil államok, sem jó társadalom. Itt az idő, hogy helyreállítsuk a zsidó-keresztény etikát, ami szerint az emberi méltóság az istenképiségből fakad. Amikor Európa helyreállítja lelkét, helyreállítja jólét-teremtő energiáit is. De először arra kell emlékeznünk: az emberiséget nem a piacok szolgálatára teremtették. A piacot teremtették az emberiség szolgálatára.”

A pápa által sokszor használt kifejezés – „kreatív kisebbség” – egy angol történésztől, Arnold Toynbee-től származik (1889-1975), aki a történelemtől írt nagy munkájában a civilizációk életéről szólva azt írta, hogy a civilizációk sokkal inkább belső hanyatlás miatt omlanak össze, semmint külső támadás következtében. Azaz nem meggyilkolják őket, hanem öngyilkosok lesznek. A „kreatív kisebbségek” azonban – mint Toynbee írja – proaktívan reagálnak a civilizációs krízisre, aminek következtében az adott civilizáció tovább nőhet. Ilyen proaktív reakció volt az egyház válasza a Római Birodalom ötödik századi összeomlására. Az egyház ebben a krízisben azon igyekezett sikerrel, hogy megőrizze a Róma, Athén és Jeruzsálem bölcsességét és törvényeit. A nyugati civilizáció nem csupán megmenekült, de gazdagodott is azáltal, hogy a keresztények ilyen kreatív kisebbségként viselkedtek – véli Toynbee. A pápa szerint a keresztényeknek most is ilyen kreatív kisebbségként kell átmenteniük a nyugati civilizáció örökségét.

ORBÁN PÉTER

HISZI, HOGY VAN! – VALLJA, HOGY ÉL?

Jonathan Sacks úr szemléletét egysíkúnak érzem ebben az előadásában.

„Ószövetségi látásmód” tükröződik a gondolatvezetésén és következtetésein: vallja, hogy Isten VAN, de következtetése alig tükrözik, hogy ISTEN ÉL (= jelen van – itt és most!).

Rabbi úr Benedek pápát is idézi, de nem a mondanivalója szempontjából forradalmi jelentőségű írás „Deus charitas est” gondolatait. Ebben ugyanis így tanít a pápa:

„A keresztény lét kezdetén nem egy etikai döntés vagy egy nagy eszme áll, hanem a találkozás egy eseménnyel, egy személlyel, aki életünknek új horizontot, s ezáltal meghatározott irányt ad.”

Majd később: „Az Újszövetség igazi újdonsága nem az új eszmék, hanem Krisztus személye.”

Be kell látnom, hogy az én gondolkodásmódomon, életemen, de az általam ismert legtöbb keresztény barátomén sem üt át az Új Szövetség valódi örömhíre: legjobb esetben hisszük, hogy Isten VAN – de nem valljuk (és még kevésbé éljük), hogy Isten ÉL!

Mindmáig ószövetségi a szemléletünk, amely az „ész” elsőbbsége alapján a törvénytéljesítésre épít, miközben Pápánk arról beszél, hogy Isten valós Személy (akihez a szívünkön keresztül vezet az út), és ez az igazi különbség Ószövetség és Újszövetség között!

De hát hol lehetnek ennek a különbségnek a gyökerei?

Villámcsapásként ér a felismerés:

- paradicsomi állapot = a szív királysága (s ez jelenik meg újra az Újszövetségben);
- kiüzetés utáni lét = az emberi ész uralma (s ez uralkodik ma a világban)

A paradicsomi lét talán abban különbözik a kiüzetés utáni állapottól, hogy a paradicsomban az ember képes volt az élő Isten személyes jelenlétében lenni, vele együtt lenni, s Istenét a szeretet útján a szívével ragadta meg.

A kiüzetéstől mindmáig szívünk helyett az eszünkkel igyekszünk felfogni a világot, s benne Istent. Ám ezen a módon legjobb esetben is csak az „ószövetségi szintig”, a törvény-felismerésig, törvénytéljesítésig juthatunk el, s következtetéseinknek, megoldásainknak nem „tényezője” a jelenvaló Isten.

Benedek pápa fent idézett megállapítása utalhat az „elvesztett Éden” istenkapcsolatára, az Isten szívvel való felfogására is: ne kótáblákat, törvényeket, szabályrendszereket keressetek, hanem élő, valóságos Személyt, Jézust!

Őt kövessétek, mint ahogy a gyermek a szülőjét leutánozza, az apa-anya mozdulatait, hanghordozását, egész viselkedését lemásolva, AZONOSULVA a szeretett személlyel.

(Ugye így már sokkal könnyebben érthető, miért is mondja Jézus, „Ha nem leszek olyanok, mint ez a gyermek...” /Mt. 18,3/)

A Rabbi úr előadása alapján (több dologban is tőle eltérően vélekedve) az alábbi következtetésekre jutottam a paradicsomi létezési mód és a „máig tartó” kiüzetett élet különbségéről.

1. A paradicsomban a szívével viszonyulhatott az ember Istenéhez, AKI a teremtett ember ÉLETE volt. A teremtett ember Teremtőjével élt.
2. Jött a kígyó és a „mérlegelés szabadságát” ajánlotta az embernek..., aki talán így kezdett el „gondolkodni”, s Istene parancsával szemben az ördög „felültette” az első „megéri - nem éri meg” döntési helyzet primitív libikókájára. Ennek a gondolkodási folyamatnak a vége az első „téves következtetés” lett, aminek egyik eredményeként az ember elveszítette a Paradicsomot, vele a személyes Isten közvetlen közelségét, s elveszítette az Isten felfogására teremtett szerve, a SZÍV működési elsőbbségét.
3. Éden után kiüzetve, az ember megtarthatta máig töredékes tudását, az emberi ÉSZ „főnségét”. Az istenadta szív szárnyalását így cserélte poros és keserves gyalogútra.

A „szív alternatíváit” hiányolom Jonathan Sacks úrnak ebből az előadásából, „földiesen okos” megállapításaiból.

Igen, talán azért nincs benne, mert ő még „ószövetségi ember”. De kell legyen, aki kimondja, hogy amire a Rabbi úr utal, az nem csupán egy békebeli, istenes európai kultúra, hanem ahogy Benedek pápa kimondja: közöttünk